

Nr 91

Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i namnlagen (1963: 521); given Stockholms slott den 24 mars 1972.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över justitieärenden, föreslå riksdagen att bifalla det förslag om vars avlåtande till riksdagen föredraganden hemställt.

GUSTAF ADOLF

CARL LIDBOM

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att svenska beskickningar och lönade konsulat i vissa fall skall få behörighet att motta sådan anmälan om namn som enligt namnlagen skall ske hos pastor.

Lagen avses träda i kraft den 1 juli 1972.

Förslag till

Lag om ändring i namnlagen (1963: 521)

Härigenom förordnas, att 27 och 29 §§ namnlagen (1963: 521) skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

27 §

Anmälan *hos pastor* enligt denna lag skall göras i den församling, där den som anmälningen avser är eller skall vara kyrkobokförd eller, om han varken är eller skall vara kyrkobokförd i svensk församling, där han vistas.

Anmälan, *som* enligt denna lag skall göras *hos pastor*, göres i den församling, där den som anmälningen avser är eller skall vara kyrkobokförd eller, om han varken är eller skall vara kyrkobokförd i svensk församling, där han vistas. *För den som varken är eller skall vara kyrkobokförd i svensk församling och som ej heller vistas i riket må sådan anmälan i stället göras hos annan myndighet som Konungen bestämmer.*

Anmälan skall ske muntligen vid personlig inställelse eller skriftligen. Vad nu sagts gäller ock sådan anmälan till vigselförrättare, varom stadgas i 6 §.

29 §¹

Talan mot beslut, som pastor meddelat enligt 28 §, eller mot annan åtgärd, som pastor vidtagit i namnärende, föres hos domkapitlet genom besvär.

Talan mot domkapitlets beslut i fråga, som enligt första stycket dragits under dess prövning, föres hos kammarrätten genom besvär.

Mot beslut eller åtgärd enligt denna lag av myndighet som avses i 27 § första stycket andra punkten föres talan hos kammarrätten genom besvär.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1972.

¹ Senaste lydelse 1971: 632.

Utdrag av protokollet över justitieärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 24 mars 1972.

Närvarande: Statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena WICKMAN, statsråden STRÄNG, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, NILSSON, LUNDKVIST, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, MOBERG, BENGTTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON.

Statsrådet Lidbom anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *ändring i namnlagen* (1963: 521) och anför.

Namnlagen trädde i kraft den 1 januari 1964 och har alltså nu gällt under drygt åtta år. Både den allmänna samhällsutvecklingen och erfarenheterna från tillämpningen av lagen har aktualiserat vissa reformfrågor, och riksdagen uttalade sig förra året för att en översyn av lagen borde komma till stånd (LU 1971: 18, rskr 1971: 261). Denna fråga övervägs f. n. inom justitiedepartementet och jag räknar med att kunna anmäla den senare i år. Nu vill jag emellertid ta upp en speciell fråga, där lagens reglering har medfört praktiska olägenheter som synes kunna undanröjas utan avvaktan på en mera allmän översyn. Den fråga jag åsyftar gäller utomlands bosatta svenskars möjlighet att förvärva namn genom anmälan.

De olika situationer då namnförvärv genom anmälan kan ske enligt namnlagen framgår av följande redogörelse.

Barn i äktenskap förvärvar faderns släktnamn vid födelsen (1 §). Barn under 18 år, som får äktenskaplig börd genom att föräldrarna ingår äktenskap med varandra, förvärvar därvid faderns släktnamn. Får barn äktenskaplig börd först efter 18 års ålder, kan barnet anta faderns släktnamn genom anmälan hos pastor. Barn i äktenskap som är under 18 år kan genom anmälan hos pastor anta det släktnamn modern hade som ogift, om domstol har funnit namnbytet vara förenligt med barnets bästa. Om barnet är över 18 år, kan det erhålla moderns namn som ogift efter ansökan hos namnmyndigheten, dvs. patent- och registreringsverket.

Barn utom äktenskap förvärvar vid födelsen moderns släktnamn (2 §). Om modern bär ett namn som hon har förvärvat genom äktenskap kan barnet genom anmälan hos pastor anta det släktnamn modern hade som ogift. Barnet kan också genom sådan anmälan anta sin fars släktnamn.

Adoptivbarn förvärvar genom adoptionen adoptantens (adoptivfa-

derns) släktnamn (3 §). Domstolen kan emellertid i samband med adoptionen medge att barnet behåller det släktnamn som det bar före adoptionen. I sådant fall kan barnet senare genom anmälan hos pastor anta det släktnamn som det annars skulle ha fått genom adoptionen. Adoptivbarn kan förvärva sin adoptivmors släktnamn som ogift enligt regler motsvarande dem som gäller i fråga om annat barns möjlighet att förvärva sin mors släktnamn som ogift. Vidare har adoptivbarn rätt att efter anmälan hos pastor bära det släktnamn det hade före adoptionen som tilläggsnamn framför adoptantens släktnamn. Har barnet behållit sitt tidigare släktnamn, kan det på motsvarande sätt använda adoptantens släktnamn som tilläggsnamn.

Styvbarn under 18 år har rätt att genom anmälan hos pastor anta styvfaderns släktnamn, om denne har samtyckt till namnbytet och domstol har funnit detta förenligt med barnets bästa (4 §). Motsvarande rätt har adoptivbarn i fråga om det släktnamn som adoptivmoderns make bär, om denne inte också är barnets adoptivfar.

Fosterbarn under 18 år kan genom anmälan hos pastor anta fosterfaderns eller, om det tagits om hand av en ensamstående kvinna, fostermoderns släktnamn (5 §). Fosterfadern resp. fostermodern skall ha samtyckt till namnbytet och domstol skall ha funnit detta förenligt med barnets bästa.

Hustru förvärvar vid vigseln mannens släktnamn, om hon inte dessförinnan till pastor eller vigselförrättaren anmäler att hon ämnar behålla det släktnamn hon hade som ogift eller — efter särskild prövning av namnmyndigheten — annat släktnamn, som tillkom henne vid äktenskapets ingående (6 §). Har hustru behållit sitt eget släktnamn, kan hon senare under äktenskapet genom anmälan hos pastor anta mannens släktnamn. Hon kan också efter anmälan bära mannens släktnamn som tilläggsnamn. Om hon har förvärvat mannens släktnamn, kan hon i stället använda sitt namn som ogift såsom tilläggsnamn. Efter äktenskapets upplösning kan hustru genom anmälan hos pastor återta sitt namn som ogift (7 §).

Förvärv av släktnamn i andra fall sker efter ansökan hos namnmyndigheten (8 §). Som regel krävs härvid att sökanden saknar släktnamn eller bär ett namn som inte är tillräckligt särskiljande eller som eljest är mindre tjänligt. Om synnerliga skäl föreligger kan dock ansökan om förvärv av släktnamn bifallas även i andra fall (12 §). Vidare kan, om särskilda skäl föreligger, den som har förvärvat släktnamn efter födelsen få tillstånd av namnmyndigheten att återta släktnamn som han tidigare har burit (11 §).

Om makar förvärvar släktnamn tillkommer namnet även deras barn under 18 år som bär makarnas namn och står under deras vårdnad (13 §). Om någon annars förvärvar släktnamn efter ansökan hos namnmyndigheten eller efter anmälan hos pastor i vissa fall tillkommer

namnet även hans barn, såvida de bär hans namn och är under 18 år samt han ensam har vårdnaden om dem. Om någon har förvärvat nytt släktnamn efter ansökan och hans barn inte till följd av nu angivna regler automatiskt får detta namn, kan de och deras avkomlingar med samtycke från den som har förvärvat namnet anta detta genom anmälan hos pastor.

Förnamn skall ges barn inom sex månader efter födelsen och inom samma tid anmälas hos pastor, om det inte har getts vid dop inom svenska kyrkan (23 §). Om dop eller motsvarande religiös förrättning äger rum efter det att förnamn har anmälts hos pastor, kan barnet därvid ges ytterligare förnamn. Sådant namn skall anmälas hos pastor om det inte har getts vid dop inom svenska kyrkan. Om särskilda skäl föreligger, kan även annars den som redan har förvärvat förnamn efter ansökan hos namnmyndigheten få ytterligare sådant namn (24 §). Namnmyndigheten kan också efter ansökan tillåta byte av förnamn eller förklara att sökanden inte längre skall bära visst förnamn (25 §).

Anmälan hos pastor skall göras i den församling där den som anmälningen avser är eller skall vara kyrkobokförd eller, om han varken är eller skall vara kyrkobokförd i svensk församling, där han vistas. Anmälan skall ske muntligen vid personlig inställelse eller skriftligen (27 §). Finner pastor att anmälan inte kan tas upp skall han meddela beslut att anmälningen inte föranleder anteckning i kyrkobok (28 §). Talan mot sådant beslut eller mot annan åtgärd som pastor vidtagit i namnärende kan föras hos domkapitlet genom besvär. Domkapitlets beslut kan överklagas hos kammarrätten genom besvär (29 §).

Av det nu anförda framgår att namn kan förvärvas genom anmälan i en mångfald olika situationer. Särskilt reglerna om hustrus förvärv av namn efter äktenskaps upplösning har avsevärd praktisk betydelse. Bestämmelserna om förfarandet vid anmälan gör det emellertid svårt för utomlands bosatta svenskar att förvärva namn i denna ordning. Detta beror på att anmälan för den som inte är eller skall vara kyrkobokförd i svensk församling måste ske hos pastor i församling där han vistas. Denna föreskrift innebär att den som inte är bosatt i Sverige måste bege sig hit och göra anmälningen under sin vistelse här. Det finns inte någon rimlig anledning att upprätthålla ett sådant system. Dess nackdelar har kommit till synes särskilt i samband med att svenska medborgare har ansökt om pass hos svensk utlandsmyndighet och därvid begärt att få passet utfärdat i ett namn som de har rätt att anta genom anmälan. De nuvarande reglerna bör ändras så att det blir praktiskt möjligt för svensk medborgare som vistas i utlandet att förvärva namn genom anmälan. Detta kan lämpligen ske på det sättet att Kungl. Maj:t bemyndigas att utse myndighet som är behörig att ta emot anmälan i nu åsyf-

tade fall. Det torde härvid ligga närmast till hands att välja myndighet inom utrikesförvaltningens eller folkbokföringens område.

Under hänvisning till det nu anförda förordar jag att 27 § namnlagen kompletteras med en bestämmelse att den som varken är eller skall vara kyrkobokförd i svensk församling och som inte heller vistas i landet får göra anmälan — i stället för hos pastor — hos annan myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer.

Den föreslagna ändringen i 27 § medför att besvärsobestämmelserna i 29 § måste kompletteras med en regel om talan mot beslut eller annan åtgärd i namnärende av sådan särskild myndighet som Kungl. Maj:t har utsett. Talan bör i dessa fall föras genom besvär direkt hos kammarrätten.

De nya reglerna bör träda i kraft den 1 juli 1972.

Under återopande av det anförda hemställer jag att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att antaga inom justitiedepartementet upprättat förslag till *lag om ändring i namnlagen (1963: 521)*.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten